

Havnestrejken i Finland.

Formanden for Dansk Arbejdsmandsforbund M. C. Lyngsie vender hjem fra den internationale Transportarbejder Kongres, i Stockholm, hvor man ogsaa har taget Stilling til den finske Havnestrejke. Lyngsie skriver et Par Alvorsord til Hørups Blad.

Dansk Arbejdsmandsforbunds energiske Formand M. C. Lyngsie har, for at støtte de strejkende og deres paarende, organiseret en Indsamling til disse, samtidigt som der er aerkleret Blokade af finske Skibe i danske Havne.

Naturligvis rykkede Arbejdsgiverne ud for at forhindre Blokaden, men ved Voldgiften vandt Arbejdsmandsforbundet.

Højre og Venstre Pressen har i den forløbne Tid, efter bedste Evne, forsøgt at give det hele Indtryk af, at Hr. Lyngsie, ved sin Blokade og Skriverier, var kommen forkert i Byen. I al Ubetænksomhed har den radikale Avis »Politiken« ogsaa indladt sig paa Sporten, og efter at Lyngsie er kommen hjem til København fra Transportarbejdernes Kongres i Stockholm, skriver han følgende »lille Brev« til »Politiken«:

»Kære »Politiken«!

Ja, jeg siger »kære »Politiken«, fordi der endnu i min gamle Sjæl findes en Rest af Kærlighed til Hørups gamle Blad.

Forleden Dag modtog jeg i Stockholm et Avisudklip af min »kære »Politiken« — altsaa, kære Rest — og deri læste jeg et Stockholm-Telegram om, at nu var jeg omtrent færdig som offentlig Personage. Jeg havde staaet i »Den faste Voldgiftsret« pga Københavns Raadhus og fortalt en forferdelig Historie om Finland og den politiske og sociale Baggrund for den store finske Havnekamp, der foregik for Tiden deroppe, og at Beviset paa, at jeg nu var rent splittet (temperamentsfuld), var fuldkomment, idet det finske Socialdemokrati's førende Organ, »Arbejdsbladet«, havde set sig nødsaget til at tage Afstand fra mig, hvad nævnte Tale paa Københavns Raadhus havde bevirket. Og saa interesseret og saa bekymret var »Politiken«, at den næsteften at bringe denne Sensation — til stor Glæde for

hele den sammenlobne Venstre- og Højrepressen — endog Dagen efter bragte en Leder om »mig lille Mand« gaende ud paa sanden noget som, at vel var jeg en Mand, hvis Energi og Temperamentsfuldhed man forstod osv., men her maatte det siges til mig de to alvorlige Ord, for det første, at jeg var gaaet for vidt i min Skildring af de finske Forhold, og for det andet, at jeg var kommen for Skade at faa Attest fra mine egne (de finske Havnearbejdere og deres Presse) for at være gaaet endnu videre — i min Temperamentsfuldhed — end selv de kunde godkende.

At hele denne Stockholmer-Korrespondance, som »Politiken« altsaa har Ansvar for, og som nu gaar hele Venstre- og Højrepressen rundt, var noget forbandet Sludder, og at de senere fremkomne Oplysninger beviser dette, skal jeg ikke her i Dag komme ind paa; men blot spørge »Politiken« om følgende:

Naar »Politiken« har saa stor Interesse af Stockholmer-Telegrammer og de finske Forhold baade før og under hele Konflikten, hvorfor bringer »Politiken« ikke i sit Dags-Nummer et eneste Ord om den Stockholmer-Nyhed, at den internationale Transportarbejder-Kongres, som i Gaar afsluttedes i Rigsdagsbygningen i Stockholm, blandt andet har vedtaget den for mangfoldige Forretningsfolk, baade hjemme og i Udlandet, vigtige Meddelelse, at nævnte Kongres, der var en Verdens-Kongres, forsaavidt som den repræsenterede 77 Arbejderorganisationer, med 2½ Million Medlemmer og Transportarbejdere i 33 Kulturlande, baade i Europa og Amerika, har vedtaget, at »Internationalt Transportarbejderforbunds« Eksekutiv-Komité skal opfordre Verdens Arbejdere til:

1. at etablere Boycotting af alle finske Produkter, det finske Haandværk, de finske Industri- og det finske Landbrugs Produkter, og
2. Verdensblokade af de finske Skibe, der maatte komme eller afgaa med finsk Last?

Jeg spørger bare, og naar jeg spørger, er det paa Konto, at den sidste Rest af Kærlighed til Hørups gamle Blad ikke skal rives ud af min gamle Sjæl. København, d. 14. Juli. 1928. Deres bekymrede Lyngsie.

Løgið stjórnarlag.

Er tað grundspekulatiónin, ið er ársaki til at staturin byggir vegir i Føroyum?

Harri Chr. A. F. Hansen Kollafjörður, sendir okkum hesá grein:

I 1912 sókti eg fyrstu ferð um at fáa eitt grundstykki her við strondina fyrri at stovna forretning, fiskaturkilius, íshús o. s. fr. Síðan havi eg sókt av og á; endiliga í 1923 fekk eg lyfti frá bóndanum um at fáa hetta stykki, sum eg nú havið bygt á og alt undir veginum inn til Mart. Petersens eigindóm. Tó at hetta ikki var tað, eg hevði ynskt at fáa — heldur illa liggur tað fyrri og so ljótt sá tað út, at eingin trúði, tað kundi byggjast á — tók eg av. Stykkið var eitt runudýki, sum hvorki menniskjur ella djór høvdu sett sín fót á, sum ein gamal, spoykskur maður segði við meg: »Hatta bjóða teir tær, tann versta sumpin norðanfyri alpunar, — tað líkast bondanum og danastýrinum, tí teir halda, at tað er ómøguligt at byggja á. Men nú verða teir narraðir!« Og narraðir vórðu teir, men dýrt var tað. Bert at fylla upp vegin norðanfyri húsinu kastaði 3000 kr.

Stykkið var sum vanligt mált og vurdurað av tveimum monnum og settu teir virðið til 20 oyrrur pr. m², tó teir hildu, at um eg kundi turka hetta stykki upp og byggja á tað, so átti eg at fáa pengar afturfyrri.

Nú vendi eg mær til tann táverandi fátan og spurdi um eg kundi byggja á stykkið alt fyrri eitt. Tað var einki í vegin fyrri svaraði hann, men segði seg tó ikki kunna garantera fyrri at prísurin bleiv tann sami, sum vurduringsmenninir høvdu ásett. Tá bygningurin var nær um lögurur fái eg boð um at eg ikki á nakkran hátt kundi fáa meir enn akkurt tað, og hevði boð á og prísurin var 1 kr. fyrri meturin. Koskikkað hava vit ikki eingong kunnað bygt okkum hjall, nóthús ella neyst; bátur, nófir og gorn sleppa ikki undir tak.

Seinasta vetur keyptu vit ein bil og sóktu vit so aftur um at fáa eitt grundstykki til at seta ein skúr á, so bilurin kundi standa undir taki. Fyrri nokrum døgum síðan fingi vit svar: Korta nei!

Bilurin má nú eisini standa út sum alt unnað og rusta og rotna, um eg ikki fylgi ráðunum, sum menn hava lagt mær: Bygg tú bara, lat so danskarnar koma og bróta niður!

Ofra er haft á máli, at her verður ovlitið gjort. Tað er beint, men hvussu skal ein bera seg at fyrri at kunna gera nakað, tá skilið er sum her er sagt frá?

Antmáðurin upplýsur, at atvoldin til at teir ikki vilja selja grundstykkir her er tann, at »Arealerne langs Vejen vil om kort Tid komme til at stige voldsomt í Værdi«.

Hesi antmánnansins orð eru ikki at misskilja: Danastýrið byggir vegir i Føroyum bara til grundspekulatiónir! Teir skulu um nokur ár okra jórðina burt framvið vegin, so teir fáa peningin fleiri ferðir aftur, og helst fer hon tá til útendingar, sum tað vísur seg.

Men kemur hetta ikki danskunum aftur um brekku, so verður tað loðið. Pætur bóndi í Funnungi segði við Orm bónda á Skála: »Tungt er at eta silt egið stolið«. Men her er skilið nógv verri. Nú fáa vit ikki loyvi at keypa jórðina, sum Danir hava rent frá okkum!

Eitt brek er kanska eisini hjá mær: Eg havi ongatið dugað at sleið hesum útlendska slagnum, sum valdið hevur haft og hevur á landi okkara. Men nú vóni eg, at tann tíð brátt er umliðin, at Danir sleppa at spæla harrar í landinum. Teir kunnu so fáa lov at liva í frið sum aðrir útendingar. Men sambandsdammenninir áttu ikki at fingið grið. Var tað í øðrum londum, vóru teir domdir sum landassvikjarar — og so var teirra lagna vis.

Chr. A. F. Hansen, Kollafjörður.

Føroyskir sjónleikir.

PÁLL FANGI: Sjónleikur i fyra partum. Eftir Louis Zachariassen. Tórshavn 1928. 56 bls.

HOVDINGAR HITAST: Sjónleikur i 3 tættum. Eftir Regin i Ljó. Tórshavn 1928. 81 bls.

Sjónleikaskald hava ikki verið mong i Føroyum. Umframt sjónleikarnar eftir B. C. Eftersø, sum enn verða framfórdur víða um i oyggjunum, hava vit ikki stórt fleiri enn Vár (eftir Simun av Skarði), Jákup á Mon (eftir Sigrid Nielsen) og Ófríðaligar tíðir (eftir C. Holm Isaksen).

Tað skaldskaparliga virði i hesum sjónleikum er ójavn; mesta dygd teirra hevur verið, at teir hava vant fólkið til at kenna føroyskt mál sum okkara mál fram um onnur og skapað virðing fyrri síðmenning á heimligum botni.

Er tað tí ikki loðið, at flest allir føroyskir sjónleikar taka evni silt úr søguni. Soleiðis er eisini við teim tveimum seinastu sjónleikum okkara, Páll Fanga, eftir Louis Zachariassen og Hovdingar hittast, eftir Regin i Ljó.

Hin merkiligi, kraftmikli og kortini sveimandi Páll Fangi er væl ein sjónleik verður. Kortini má tað verða sagt, at ikki hevur tað eydnast Louis Zachariassen at gera persónin livandi, ei heldur so stórtíkan, sum søgnin letur ein gruna.

Tað er eins og hann ikki hevur haft divri til at broyta søgnina ella yrkja víðari burtur úr henni, og kennst sjónleikurin tí nakað stívin. Fræmst av øllum saknar hann »dramatiska spenning«. Men hann hevur eina dygd, ið fyrri Føroyingar má lyfta hann upp um so mangt annað, ið prentað verður her á landi: eitt findargott og náttúrligt mál, og er tað væl hugsandi, at um hann verður framfórdur av leikarum, ið hava ans fyrri góðum, vil hann kunna hugtaka fólki við tí ektu, heimliga tóna ið liggur undir orðunum. Seinasti partur er nógv hin veikasti og av hvussu áskoðarunum fer at falla hann, verður óivað dómurin um sjónleikin mánna millum feldur.

Hovdingar hittast harafturlímið saknar ikki spenning. Her er buldur og vípnag, brakandi orð og sterkar kenslur. Yrkjarin tekur evni silt úr fornaldartíð okkara, frá døgum Sigmundar Brestissonar og Tróndar í Gøtu, og letur hann báðar vera persónar i sjónleikinum. Tó verður her saknað tann fastleiki, sum Føroyingasaga myndar sínar persónar við: bæði Sigmundur og — serliga — Tróndur eins og kámost burtur. Sjónleikurin er yrkjur eftir fornromantiskari fyrmynd, soleiðis at meira er lagdur dentur á spenning og óbilgar tilburðir enn til botns at greiða sálarkenslur teirra, ið leikurin er um.

Yrkjarin hevur viljað givið sjónleikinum ein fornsguligan dóm við at nýta forn orð og fornar málskur,

men hevur tað ikki eydnast honum so væl, sum ynskjandi er. Óivað hevði tað bert verið sjónleikinum til báta, um hann hevði verið yrkjur á nútíðar føroyskum máli; tí tann, ið hevur glett seg yvir tað dygdargóða máli i »Babelstórnum«, veit, at tá Regin i Ljó leggar sær nær, skrivur eingin betri livandi føroyskt mál enn hann.

Tað man ikki fara at líða leingi um, áðrenn hesin leikur verður framfórdur víða um i oyggjunum. Eydnast tað at finna leikarar, ið eru forir fyrri at flyta málið náttúrliga fram, er hann so dramatiskur, at hann óivað verður væl fagnaður.

Richard Long.

Mídsáttur læknaatburður.

Ein gela, har lækna i Tveroyri, harra Óseher, spælir hevudkambur og visir silt boksaralendi móti eini neyðar sjúkari gentu. Sýslamaður og lækna i Vági megu koma uppi leikin. Fólkið i ósing og krevur lækna hartáðan og burturkoyrdan skjøtast móguligt.

Ofra verður haft á máli: eru embætismenninir til fyrri fólkið, ella ovugt fólkið til fyrri embætismenninir?

Hetta kann týkjust at vera ein logia spurningur. Men so einfalt sum tað nú sýnist at vera, at embætismenninir eru fólksins tenningar og settir at vera tí til hjálpar i allar mátar, so er tað kortini roynt aftur og aftur, at teir bera seg soleiðis at, sum um fólkið og fjóldin var einans til fyrri teir og tessvegna hevði at finna seg i øllum høvuðambalótum teirra og hjartaleysa »dikaturie«. Mangt og mikið, ið teir stóru og klóku gera og vinna við hardskapi og vald yvir fyrri tí ofta hjálpalessa minningina, verður ótalt. Ó, ó! Júst aftur ógerðirnar sleppa, tess frekari og meirari gerast teir fyrri hvørja ferðina, fólkið ferst at fola tær. Ein skylda er tað tí hjá hvørjum einum, ið folandi hjarta hevur i harmi, at taka til orða móti óættvísunum og eftir evnum at royna at koma tí, ið er fyrri óhappinum, til hjálpar.

Her á Tveroyri er nú um daginær skeddur ein leikur, sum til fullnar visir, hvussu óhugnaligt og ótrygt tað kann vera at liva i einum sokallaðum »civiliseraðum« landi við øllum teim ofta prísaðum »institutionum«, sum tessverri hava so mangt órødduligt innvið fyrri veggir sinar.

Ein ung genta, i allar mátar gítin fyrri at vera hampalig og síðulig, dóttur til foreldur, ið hava hilt besta orðið á sær, hevur fyrri stuttum týkið tenastapláss á sjúkrahúsinum hér á staðnum. Hon gerst so sjúk og legst. Lækna undirskirir hana leysliga og gevur hana at vera forkølad. Hon versnar i hvørjum, men kortini undirskirir lækna hana ikki i 14 dagar. Stundum sigur hana hana at hava »influenza« og so hálsbruna, bronkittus og gevur henni ein hóp av pulveri at taka fyrri at doyva feburin, ið hækkar i hvørjum. Sum ikki so loðið ótónast foreldrin og fara til læknan og vilja fáa ta vita, hvussu til stendur. Lækna má taka sær av gentuni! Men hann fer um til við spotti við teimum. Um teir skuldu læra hana at rokja sjúklingar. Gentuni bæddi einki til at liggja á sjúkrahúsi fyrri. Hon kundi fara heim — 39 vóru eingi febur o. s. fr. o. s. fr.

Aftaná at foreldrin hava kára seg fyrri honum og hampiliga biðið hann gjort skylda sinna móti barni teirra, kemur hana i ríttum boksara býri — hana skal vera meiri gítin sum boksari enn sum lækna — inn til ta sjúku gentuna, rekur sjúkarsýstrina út, og loysir so av móti teirri neyðara gentu, ein túlk skolan, at hon veit, hvorki um hon er keypt ella seki, hon tekur at skelva og lítra og gerst heilt uppstovast av sum hana leikar i. Soleiðis gongur næstan hvørja ferð, hana kemur til gentuna. Hon ræðist hana og toir næstan ikki at hoyra hansara fet. Tíðin rennur, feburin hækkar. Foreldranna hjórtu snorist i sorg um barn teirra. Tað er ikki loðið, at tey ótónast við óskilið. Dóttir teirra liggur hjálparleys. Tey meiga so taka seg um reigi og krevja hana til Havnar. Men nú gerst lækna óvíg við alla og noktar stutt og greitt. Hon kundi sleppa heim, men ikki til Havnar. Sjúkarakassariði má nú blanda seg uppi leikin og telegrafara til fysikus um at fáa pláss á »Alexandriens Hospital«. Svar kemur, at hon kann koma, um hon ikki hevur týfus ella aðra smittu.